

Waar MOS de mosterd haalt

Meer dan de Moeite

Het leven van kinderen anno 2005 is vluchtig, oppervlakkig, virtueel. Leren maakt er integraal deel van uit. Stress en depressie doen hun intrede in de lagere school. Het onderwijsveld snakt naar adem, de juf en de meester zijn moe. In deze context is het niet vanzelfsprekend een gezamenlijk project te vinden dat bij de leefwereld van kinderen aansluit en leerkrachten veilige invalshoeken aanreikt. Waar blijven we in hemelsnaam de mosterd halen?

Waarom niet in de natuur? In deze bijdrage beveel ik Natuur- en Milieueducatie (NME) aan om aan die verzuchtingen tegemoet te komen.

NME verbindt

Van wegberm tot weide, van poel tot park: door de studie van een verscheidenheid aan biotopen in hun omgeving botsen kinderen op de verbondenheid met zichzelf en hun leefwereld. Via afspraken over de plaats die de biotoopstudie in het schoolwerkplan krijgt, voelen leerkrachten zich makkelijker met eindtermen en leerplannen verbonden. Als je een project grondig en doelgericht aanpakt, groei je met je team samen naar integrale kwaliteitszorg.

NME betreft

Een biotoop is een krachtige leeromgeving. Hij is voortdurend in verandering, elk seizoen vallen er nieuwe dingen in te ontdekken. Als je hem verschillende keren per schooljaar ontdekt, en hem enkele jaren later met meer diepgang bestudeert, werk je aan een waardevol tegenwicht tegen de versnippering van het leven van onze kinderen en jongeren. Grondigheid leidt bovendien tot meer betrokkenheid. De kansen liggen voor het grijpen. In mijn regio zet het project 'Poel en puit' een school in beweging. Het formuleert doelstellingen, zet een traject uit en maakt een planning op.

Schoolbestuur en de gemeentediensten ondersteunen logistiek; ouders, leerkrachten en leerlingen steken samen de handen uit de mouwen. De hele gemeenschap is bij het project betrokken.

NME integreert

Hoe werk je domein- en leergebiedoverschrijdend? Vooral voor leerkrachten van de lagere school is het een weerkerende, confronterende vraag. Met Wereldoriëntatie als motor heeft elk project kansen om zich in andere leergebieden te integreren. Tijdens het leerlingenparlement van januari bijvoorbeeld lanceren kinderen het idee 'om met dat verwilderd stukje grond achter de speelplaats iets te doen'. De bal wordt naar de klassen teruggekaatst: bedenk wat tegen de volgende bijeenkomst. "We bekijken dan wel wat er mogelijk is." Uit het kringgesprek in het tweede leerjaar komt de suggestie om een kippenren te bouwen. Een schrijftaak in het vierde leidt tot een voorleesronde en een debat, waaruit uiteindelijk de kruidentuin als winnaar uit de bus komt. In het zesde leerjaar organiseert de juf complementair groepswork. De klas brengt het braakliggend lapje grond in kaart, berekent de oppervlakte en doet een eenvoudig bodemonderzoek.

HOE JONGEREN MILIEUPROBLEMEN BELEVEN

Een deskundige papa komt voor de best mogelijke bestemming pleiten.

Uiteindelijk ziet de school een mini-reservaatje wel zitten.

In februari liggen de verschillende voorstellen op tafel, maar de meningen over de bestemming van de lap grond zijn verdeeld. Ook de verschillende klassen zijn het nog oneens.

In de week voor de krokusvakantie komen een aantal ateliers in actie. Elk atelier moet zijn voorstel op de vrijdagmiddag voor de vakantie op een muzische manier voorstellen: ze oefenen een rollenspel, ontwerpen wervende affiches, argumenteren hun keuze via opzoekwerk.

De verschillende groepen overtuigen een onafhankelijke jury met doorslaggevende argumenten.

Die jury bestaat uit de directeur, enkele ouders, de schepen van ruimtelijke ordening, de plaatselijke voorzitter van Natuurpunt en de provinciale MOS-begeleider.

En dat is nog maar het begin van het verhaal, want vooral de uitwerking van het project geeft een waaier aan leeransen.

De leerkrachten verzoenen hun eigen aanbod met de wilde wensen van de kinderen. Die zijn natuurlijk niet allemaal haalbaar, maar de onderhandeling erover is nu net de uitdaging van het leerproces. Uiteindelijk haalt de school als team de eindstreep. Het reservaat komt tot leven en levert nog voor jaren stof tot leren op.

NME synthetiseert

Na de arbeid is het altijd verstandig achterom te kijken. Wat hebben we geleerd? Wat willen we aan elkaar tonen? Wat brengen we aan op de klaswand en wat hoort thuis in de themahoek? Wat willen we ervan onthouden? NME leent zich, precies omwille van de betrokkenheid van de leerlingen bij hun leefomgeving, uitstekend tot een diepgaande synthese van de opgedane kennis en ervaringen.

NME evalueert

Een NME-project geeft leerkrachten alle kansen om de prestaties van hun leerlingen op een brede, alternatieve manier te evalueren: kinderen in hun spel en werk observeren, hen in kringgesprekken over het product en het proces dat daartoe leidde van gedachten laten wisselen, hen feedback over hun attitudes geven. Die aanpak staat in schril contrast met de klassieke en, zeker voor Wereldoriëntatie, achterhaalde evaluatievormen.

VERANTWOORD KINDGERICHT WERKEN
AAN MILIEUZORG VANUIT WAARDEVOLLE
INVALSHOEKEN

NME reflecteert

Zoals het wateroppervlak van de pool houdt NME de leerlingen een spiegel voor, die hen bewust maakt van de waarde van hun leefomgeving en hen leert nadenken over hun eigen plaats en verantwoordelijkheid daarin. Krachtige activiteiten nodigen leerkrachten uit hun doelstellingen over de verschillende domeinen en leergebieden te bewaken. Op die manier krijgen scholen alle kansen hun maatschappelijke opdracht met verve te vervullen. Een project over Natuur- en Milieueducatie, het lijkt me meer dan de moeite waard.

Dirk Francken,
pedagogisch adviseur basisonderwijs